

нотаріуса в будь-якому випадку має ґрунтуватись та включати дотримання професійної етики. Професійність як принцип діяльності нотаріусів не є тотожним як принципу «дотримання професійної етики» так і принципу «належного врядування». У цьому значенні професійність відображає відношення нотаріуса до виконуваної ним роботи та перспектив їх удосконалення.

Доцільним є здійснення подальшого дослідження практичного втілення окремих принципів забезпечення реалізації державної політики в сфері нотаріату.

Література:

1. Словник української мови: в 11 томах. 1976. С. 693. URL: <http://sum.in.ua/s/pryncyp>

2. Рабінович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина: навчальний посібник. К.: Атака, 2004.464 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-127>

ЩОДО СПЕЦИФІКИ ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТА, УПОВНОВАЖЕНОГО НА ЗДІЙСНЕННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ ОКРЕМІЙ КАТЕГОРІЇ ОСІБ

Ренкас Анастасія Анатоліївна

*аспірантка кафедри кримінального процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Аналізуючи Главу 37 КПК України, можна зробити висновок, що однією з основних відмінностей між процесуальним статусом «звичайний» підозрюваних та осіб, які відносяться до окремої категорії, є власне специфічний порядок вручення письмового повідомлення про підозру. В першу чергу це стосується того переліку уповноважених службових осіб, які мають право здійснювати таке повідомлення про підозру. Аналізуючи положення ст. 481 КПК України, в першу чергу необхідно акцентувати увагу на еволюції ч. 2 даної статті. Так з самого початку існування КПК України 2012 року в ст. 481 КПК України була лише перша частина. Таке неповне нормативне регулювання ввело деяку плутанину щодо того, хто саме та в якому порядку має вручати письмове повідомлення про підозру. У зв'язку з цим було винесено ряд рішень, в яких судді констатували неправильний порядок вручення письмового повідомлення про підозру.

Так, в одному з судових рішень було зазначено, що «прокурор Сумської області склав письмове повідомлення про підозру в кримінальному провадженні, що зазначене вище. З наданої копії повідомлення про підозру вбачається, що прокурор Сумської області передоручив слідчому повноваження щодо вручення підозри у порядку ст. 278 КПК України. Тобто, першу складову процедури повідомлення про підозру окремій категорії особі (депутату облради), складання письмового повідомлення про підозру здійснив належний суб'єкт, визначений ст. 481 КПК України, натомість обов'язок здійснення вручення підозри ОСОБА_5 покладено на іншу особу. Слідчий суддя не може погодитися з такими процесуальними діями прокурора, адже законом визначено вичерпний перелік суб'єктів, які мають право повідомити окремій категорії осіб про підозру, тобто здійснити всі процесуальні дії, внаслідок яких особа набуде статусу підозрюваного скласти повідомлення та вручити його, а тому передоручення повноважень на здійснення однієї зі складових цієї процедури є, на думку слідчого судді, невірним. Тобто, частина однієї процесуальної дії не може виконуватися різними суб'єктами (посадовими особами) органу досудового розслідування в розумінні Глави 37 КПК України» [1]. В даному випадку привертає увагу той факт, що прокурор передоручив вручення письмового повідомлення про підозру не іншому прокурору-процесуальному керівнику в даному кримінальному провадженні, а слідчому. Крім того, цікавим є висновок слідчого судді про те, що повідомлення про підозру необхідно розглядати як комплекс процесуальних дій, а передоручення будь-якої із складових цієї процедури не допускається.

Власне для унормування можливості передоручення вручення письмового повідомлення про підозру іншій посадовій особі відносно окремої категорії осіб ВС і виніс рішення 11.12.2019 року. Саме в цій постанові ВС, крім того, що описав порядок здійснення письмового повідомлення про підозру, також зазначив, що «Генеральний прокурор або його заступник реалізують повноваження щодо письмового повідомлення про підозру судді незалежно від того, чи здійснюють вони процесуальне керівництво у конкретному кримінальному провадженні. Генеральний прокурор або його заступник можуть доручити вручення прийнятого (складеного) та підписаного ними повідомлення про підозру судді суб'єкту, уповноваженому здійснювати процесуальні дії у конкретному кримінальному провадженні» [2].

В той же час такий висновок було сформульовано дещо із запізненням, адже ще в жовтні 2019 року були внесені зміни до КПК України, в результаті яких і з'явилася ч. 2 ст. 481 КПК України, відповідно до якої «Генеральний прокурор (виконувач обов'язків Генерального прокурора), його заступник, керівник обласної прокуратури може доручити іншим прокурорам здійснити письмове

повідомлення про підозру особам, визначеним частиною першою цієї статті, у порядку, передбаченому частинами першою і другою статті 278 цього Кодексу» [3]. Ми не можемо зазначити, що у зв'язку з цим рішення ВС втратило свою актуальність, адже судді фактично констатували правильність попередньої практики, в якій судді вказували, що вручення письмового повідомлення про підозру окремій категорії осіб є законним.

Власне таке уточнення і на законодавчому рівні, і на рівні судової практики є вкрай важливим, адже до цього виникало низка проблем на доктринальному та практичному рівні щодо того, чи допускає кримінальне процесуальне законодавство передоручення вручення письмового повідомлення про підозру окремій категорії осіб. Як зазначав П.П. Андрушко, «здійснення повідомлення про підозру спеціальному суб'єктові виключно належною процесуальною особою є похідним повноваженням від первинного права, що впливає з процесуального керівництва. Обмеження переліку процесуальних керівників у кримінальному провадженні, що мають право повідомляти про підозру спеціальним суб'єктам, зумовлене особливим статусом останніх та гарантіями їх незалежності у професійній діяльності» [4, с. 7]. Власне така позиція була досить логічним продовженням концепції абсолютної зв'язаності з правом, відповідно до якої уповноважений суб'єкт має право робити лише те, що прямо передбачено законом. Відповідно, якщо в Главі 37 КПК України зазначено, що повідомлення про підозру окремій категорії осіб здійснюється спеціальним суб'єктом, то цілком логічним був висновок, що і вручення має відбуватися аналогічним суб'єктом. Продовжуючи такі міркування, Хазарі Танривердієв слушно звернув увагу на те, що для вручення письмового повідомлення про підозру спеціальний суб'єкт (як то Генеральний прокурор) має входити до складу групи прокурорів, які здійснюють процесуальне керівництво у кримінальному провадженні. «Можливість уведення Генерального прокурора (виконувача обов'язків Генерального прокурора) або заступника Генерального прокурора – керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури до складу групи прокурорів (до якої входять прокурори нижчого рівня) – процесуальних керівників, котрих раніше призначено керівником відповідного органу прокуратури, в якому перебуває кримінальне провадження, виключається через керівні повноваження таких посадових осіб. Лише керівник такого органу прокуратури має право визначати процесуальних керівників. Згідно зі ст. 37 КПК України, він з урахуванням ч. 6 ст. 36 КПК України не може своїм рішенням включати до складу такої групи своє вище керівництво. Разом із тим якщо кримінальне провадження не здійснюється слідчим слідчого підрозділу Офісу Генерального прокурора України, то Генеральний прокурор, його заступники не мають права визначати процесуальних

керівників у ньому з числа прокурорів, які не працюють в Офісі Генерального прокурора України. Такий висновок впливає з аналізу ч. ч. 4–6 ст. 36 та ст. 37 КПК України. Отже, повідомити про підозру народному депутату України може лише Генеральний прокурор (виконувач обов'язків Генерального прокурора) або заступник Генерального прокурора – керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, які є процесуальними керівниками в конкретному кримінальному провадженні від самого його початку. Якщо створено групу процесуальних керівників, то, відповідно до ч. 6 ст. 36 КПК України, вони обов'язково мають бути в ній старшими» [5, с. 236]. Лише законодавчі зміни та позиція ВС щодо трьохетапного процесу повідомлення про підозру дозволила здійснити передоручення самого вручення письмового повідомлення про підозру іншому суб'єкту.

Література:

1. Ухвала слідчого судді Зарічного районного суду м. Суми від 11.05.2018 року, справа № 591/335/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/74043944>

2. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 11.12.2019, справа № 536/2475/14-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86365236>

3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88.

4. Андрушко П.П. Повідомлення про підозру спеціальному суб'єкту. Гра поза правилами: проблемні питання пред'явлення підозри спеціальному суб'єкту та її обґрунтованість. Різні підходи до правозастосування : тези виступів. Київ : Нац. асоціація адвокатів, 2020. 20 с.

5. Танriverдієв Хазарі Муса-огли. Особливості повідомлення про підозру народним депутатам України. Юридичний вісник. 2020. № 3. С. 233-240.